

# HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 2. broj

11. siječnja 2024.

cijena 300 Ft



## Na pečuškom Božićnom koncertu

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

7. stranica



Vančaška osnovna škola u Baji

6. stranica



U Hrvatskom Židanu

11. stranica



Deset godina Međunarodne filmske radionice

14. stranica

## Sve ima svoje vrijeme, pa tako i zabava...

*Iza nas je još jedna stara, a ispred nas ponovno jedna nova godina. Nakon blagdana Bogojavljenja ili Sveta tri kralja, 6. siječnja, započelo je pokladno razdoblje, koje traje sve do pokladnog utorka odnosno do Čiste srijede, čime počinje korizmno vrijeme.*

*Pokladno je vrijeme ponajprije obilježeno bučnim zabavama, veselicama, plesom, ludovanjem, maskiranjem, prekomjernim konzumiranjem jela i pića, odnosno ludovanjem „ko da niko nikad umrit neće“. A sve to vrhunac doseže na poklade, od pokladnog četvrtka do pokladnog utorka. Posebno se ističu mohačke buše, a u Bačkoj to su obnovljene maškare. Pokladno razdoblje u Bačkoj obilježeno je tradicionalnim pokladnim zabavama, velikim prelima i balovima.*

*Tradicionalno prvo ovogodišnje prelo održano je prošle subote (6. siječnja) u Baškutu. I ove godine bački Hrvati okupljat će se iz subote u subotu, od mjesta do mjesta, u bačkim naseljima na svojim najomiljenijim godišnjim zabavama: nakon Baškuta u Čavolju, zatim Baji, Bikiću, Sentivanu, Gari, Santovu, Kalači, Aljmašu, Bačinu, Čikeriji... Nema dovoljno slobodnih subota. I nije rijetko da se istoga dana održavaju i po dva, pa čak i po tri prela. Pa i to je bolje nego da se one produlje na razdoblje korizme, kad nije vrijeme za zabavu.*

*Lijepo je da se čuva tradicija naših predaka, ali sve ima svoje vrijeme – i vrijeme zabave i vrijeme suzdržavanja. Tako je vrijeme i korizma, kad bi se trebalo suzdržavati od svega rečenoga. S druge strane na prelima se zna okupiti i po dvjesto-tristo gostiju, stoga su ona zasigurno najposjećenije priredbe bačkih Hrvata. Nažalost, one su posjećenije od mnogih drugih, možda i važnijih priredba i događanja, barem kad je u pitanju njegovanje i očuvanje materinskog jezika, kulture i identiteta, posebno pak poštovanja tradicije i nacionalne svijesti naših predaka. Prela i jesu okupljanja, ali i iskazivanje ne samo zajedništva, zajedničke veselice i plesa nego i nacionalne svijesti, poštovanja naših predaka, naše tradicije. Usprkos prigodnim kulturnim programima posvećenima tradiciji, narodnoj nošnji, plesu i pjesmi, često ne osjećamo svjesnost o nacionalnoj pripadnosti.*

S. B.

## GLASNIKOV TJEDAN

*„...ovo je vrijeme ‘ponajprije obilježeno bučnim zabavama, veselicama, plesom, ludovanjem, maskiranjem, prekomjernim konzumiranjem jela i pića, odnosno ludovanjem ko da niko nikad umrit neće!’“*



Kako tko od nas – neki u krugu svoje obitelji, neki sami, neki u manjem ili većem društvu nazdravili su u ponoć 1. siječnja novoj 2024. godini. Već smo duboko zakoračili u njezin drugi tjedan. Polovina siječnja nam se smiješi, a vrijeme nezaustavljivo teče. U pokladama smo. Ove godine one traju do srijede 14. veljače, 13. veljače pokladni je utrak. Hrvati u Mađarskoj oporavljaju se od brojnih adventskih i novogodišnjih koncerata u organizaciji hrvatskih samouprava i drugih. Neki se još nisu oporavili od plesnjaka na kojima orkestri u južnom dijelu Mađarske neumorno sviraju Iličeve i druge srpsko-makedonske note, a oni padaju u ekstazu jer su se na njegovu pečuškom koncertu krajem prošle godine uspjeli s njim fotografirati za svoj Facebook. Na tom koncertu predgrupa je bila skupina glazbenika podrijetlom Hrvata iz Mađarske. Zaključujem i nakon jednog bala koji je održan u studenom, gdje je svirao jedan orkestar mladih glazbenika, kako se repertoar naših orkestara u posljednjih 30 godina, bez obzira na dob članova, nije nimalo mijenjao. To me iznenađuje, to konzerviranje glazbenog ukusa od prije 40 i nešto godina koji su valjda od roditelja, škola, svirke raznih orkestara, „hrvatskih“ plesačnica, hrvatskih KUD-ova naučili i preuzeli mladi ljudi s hrvatskim korijenima i njihovi mađarski prijatelji i simpatizeri. Kao da ni ne slušaju javni program s hrvatskom glazbom Mađarskog radija dva sata dnevno ili recimo internet ili hrvatske radijske postaje, naš internetski Radio Croatia... Od tih se nota jedva što nađe na njihovu repertoaru. Gotovo pa ništa. Svaka čast izuzetcima i nekim vrijednim glazbenicima. Tim više je to čudno ako sviraju po narudžbi hrvatskih samouprava i plaćaju se iz njihova proračuna. Jako su popularna kola. Naročito makedonska i srpska, hrvatska nešto manje. Moja poznanica Mađarica koja je dugo u hrvatskoj zajednici reče jednom kako zaključuje sljedeće: kad svi sjede, svira se vjerojatno hrvatsko, a kad svi ustaju, svira makedonsko ili srpsko. Nisam neki veliki folklorist, ali ima valjda i hrvatskih kola koja se mogu svirati i plesati u *plesačnicama*, kako volimo upotrebljavati tu riječ koja i nije u rječniku hrvatskoga jezika. Neki će reći kako glazba ne poznaje granice. Tako je.

U potpunosti se slažem s njima. Ali kad glazba ima funkciju jačanja kulture, identiteta, tradicije, onda ona ima ili bi trebala imati edukativnu i kulturološku ulogu. Pogotovo ako je riječ o hrvatskim udrugama, samoupravama, institucijama. Toliko o temi koja mi je pala na pamet dok gledam more datuma na kojima će se do kraja veljače pa i duže u organizaciji hrvatskih udruga, hrvatskih samouprava na pokladnim balovima, prelima, zabavama, okupljati Hrvati i njihovi simpatizeri. Ne mogu ih ni prebrojiti. Kolega je poslao datume održavanja prela u Bačko-kiškunskoj županiji, u Gradišću su također veoma popularni pokladni balovi, Hrvati u Željeznoj županiji organiziraju skupni županijski bal u Sambotelu, svake godine druga samouprava, ove godine to je Narda u suorganizaciji s hrvatskim gradom Mursko Središće. U Koljnofu je među prvima hrvatski bal u Jursko-mošonsko-šopronske županiji, a potom slijede drugi po naseljima gdje djeluju hrvatske samouprave. U Tukulji se stalno svira u gradskom domu kulture, a racki Hrvati u okolici Budimpešte naučili su se okupljati u pokladnom razdoblju. U Podravini se Podravci skupno okupljaju na barčanskom balu, a organizira se bal i u Šeljinu. U Baranji u Mohaču u pokladnom razdoblju ima balova napretek, pa i onih u organizaciji hrvatskih udruga. U Budimpešti je posljednjih godina bio organiziran hrvatski bal. U Pečuhu mjesna hrvatska samouprava već jedno desetljeće organizira Hrvatski bal, u Zali ponekad ima skupni hrvatski bal... I još nisam spomenula balove koji se organiziraju u školama gdje se odvija nastava hrvatskoga jezika, balove u naseljima gdje žive i Hrvati i tako redom. Kako u tjednom komentaru piše kolega Balatinac, ovo je vrijeme „ponajprije obilježeno bučnim zabavama, veselicama, plesom, ludovanjem, maskiranjem, prekomjernim konzumiranjem jela i pića, odnosno ludovanjem ‘ko da niko nikad umrit neće’“. Pita se on, a i ja s njim, koristimo li na tim pokladnim okupljanjima priliku i toliki broj okupljenih za „učvršćivanje svijesti“ o hrvatskoj nacionalnoj pripadnosti uz glazbu i ples. Jer to bi trebao biti prvotni cilj „hrvatskih“ organizatora svega toga. Ostalo je sporedno.

Branka Pavić Blažetin

# „Globalna Hrvatska“ obilježila pet godina emitiranja

Emisija „Globalna Hrvatska“ Hrvatske radiotelevizije (HRT), koja prati sve događaje važne za Hrvate izvan Republike Hrvatske, u studenome je obilježila pet godina emitiranja.

Od pokretanja 2018. godine prikazano je 250 emisija, a zahvaljujući velikom interesu iseljeničtva „Globalna Hrvatska“ danas je najgledanija emisija za iseljeničtvo u hrvatskome medijskom prostoru. Emitira se bez prekida i etablirala se kao važan izvor informacija o životu hrvatskih zajednica u svijetu.



Ekipa emisije „Globalna Hrvatska“

Otvora teme bitne za povratnike poput stjecanja hrvatskoga državljanstva, korisnih informacija važnih za prikupljanje dokumenata prije i nakon dolaska u Domovinu, mogućnosti gospodarskih ulaganja u Republiku Hrvatsku, pitanja dvostrukoga oporezivanja, mirovina stečenih u inozemstvu i slično.

Reporteri emisije stalno su na terenu, a posebna su vrijednost javljanja dopisnika iz inozemstva. Naziv „globalna“ emisija opravdava reportažama sa svih strana svijeta, od Australije, Kanade, Sjeverne i Južne Amerike, zapadne Europe pa do bližeg susjedstva.

Ekipu emisije čine urednik projekta Ivo Kujundžić, urednice Dijana Čović i Majda Ivković, koja je i voditeljica sa suurednicom Doris Vučković. Novinari su Ivana Perkovac, Damir Ljubičić, Ivan Milun, Matija Jerković iz Argentine, Josip Stantić iz Srbije, Branka Slavica iz SAD-a, Jasna Paro iz Bruxellesa, Dean Đukić iz Njemačke, a za emisiju priloge rade i svi regionalni centri HRT-a. Redatelj je emisije Marijan Knežević, a producentica Mirela Vučko.

Emisija se realizira u sklopu Odjela Program za Hrvate izvan RH, na čijem je čelu Ivo Kujundžić. „Emisija redovito nailazi na odlične reakcije Hrvata izvan RH, što je ove godine posebno bilo istaknuto na velikim skupovima, poput primjerice onog u glavnome gradu Urugvaja Montevideu, gdje je u studenom održan 7. Susret hrvatske dijas-pore Južne Amerike te na sjednici Vladina Savjeta za Hrvate izvan RH koja je u lipnju održana u Cavtatu“, rekao je Kujundžić.

Urednica Dijana Čović dodaje kako je izazov uređivati 40-minutni vanjskopolitički magazin poput Globalne Hrvatske. „Pokušavamo biti aktualni, informativni, u prvom redu profesionalni, ali ne bježimo ni od toplih ljudskih priča i male doze nostalgije“, rekla je.

Ističe kako su, uz gledateljstvo u Hrvatskoj, ciljana publika emisije i otprilike 4 milijuna Hrvata koji žive u inozemstvu, a rade i na tome da „Globalna Hrvatska“ bude što više gledana na svim kontinentima i u svim zemljama gdje žive naši ljudi.

„Ono što nas osobito raduje jest da nam se javlja sve više mladih koji su donijeli neku novu energiju. Radna atmosfera je odlična. Spoj iskustva i mladosti već daje rezultat“, rekla je Čović.



Majda Ivković, Ivo Kujundžić, Doris Vučković, Dijana Čović

Doris Vučković rekla je kako je emisija važna za Hrvate jer im služi i kao forum njihove komunikacije, razmjene ideja i projekata. „Medijski smo centar njihova povezivanja“, istaknula je.

Jedna je od važnih tema emisije povratak u domovinu, o čemu urednica i voditeljica Majda Ivković kaže kako u posljednje vrijeme pažljivo prati kretanja mladih ljudi hrvatskog podrijetla iz Južne Amerike. „Oni često za život biraju Hrvatsku, zemlju svojih dalekih predaka. Voljela bih da se taj trend nastavi. Svima njima jedna ovakva emisija poput Globalne Hrvatske beskrajno puno znači. Najviše se vesele kad im dođe ekipa Hrvatske radiotelevizije. Donesemo im dašak domovine, zvuk dragog im jezika“, rekla je.

„Globalna Hrvatska“ emitira se četvrtkom u 18:05 na HTV 2, a repriza je subotom u 17:10 na HTV 4. Osim toga, redovito se emitira i na Međunarodnom televizijskom kanalu HRT Int.

Ekipa Globalne Hrvatske odlično surađuje s hrvatskim redakcijama Austrijske televizije, Mađarske televizije i Radio televizije Vojvodine, a pri kraju su pregovori za to da se u 2024. godini „Globalna Hrvatska“ reemitira na Makedonskoj televiziji, čiji je četvrti program namijenjen manjinama, pa tako i Hrvatima koji nemaju emisiju na materinskom jeziku. To će se realizirati na temelju Sporazuma o suradnji HRT-a i MRT-a koji je prošle godine potpisan u Skopju.

Hrvatska radiotelevizija – Komunikacije  
(komunikacije@hrt.hr)

# POPIS STANOVNIŠTVA 2022.

Hrvati u Budimpešti, Peštanskoj županiji, gradovima Erčinu i Stolnom Biogradu

Prema posljednjem popisu stanovništva u Mađarskoj, koji je proveden 2022. godine, Budimpešta bilježi porast hrvatskog stanovništva za 6 % u odnosu na rezultate popisa iz 2011. godine. Iako se broj stanovnika koji su izjavili da im je hrvatski jezik materinski jezik povećao za 13 %, broj onih koji hrvatskim jezikom govore u krugu obitelji i prijatelja u padu je za 13 % u odnosu na 2011. godinu.

Ako detaljnije proučimo situaciju u pojedinim budimpeštanskim okruzima, uočiti ćemo da postoji pet okruga u kojima se bilježi rast u svim stavkama navedenim u priloženoj tabeli, a to su: V., VI., VIII., XI. i XVI. okrug. Tako se broj stanovnika kojima je materinski jezik hrvatski povećao za 52 % u VI. okrugu, za 81 % u XVI. okrugu i za čak 100 % u VIII. okrugu. Broj stanovnika koji govore hrvatskim jezikom u krugu obitelji i prijatelja u najvećem je padu u XIV. okrugu, za –38 %, a najveći porast, od 62 %, bilježi VIII. okrug,

Kad je riječ o Peštanskoj županiji, hrvatski jezik upotrebljava se sve manje u Andzabegu (–46 %), u Bati (–45 %), u Tukulji (–59 %) – za razliku od Senandrije koja bilježi porast od 100 % u odnosu na 2011. godinu. Veliku razliku pokazuje situacija u Erčinu i Stolnom Biogradu. Dok Erčin bilježi 91 % manje stanovnika kojima je hrvatski jezik materinski i ima 89 % manje onih koji govo-

Népszámlálás 2022



re hrvatski u krugu obitelji i prijatelja, u Stolnom Biogradu 80 % više stanovnika izjavilo je da im je materinski jezik hrvatski, a čak 131 % više govori hrvatski jezik u krugu obitelji i prijatelja u odnosu na rezultate Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine.

Kršul

Popis stanovništva 2022. Hrvati u Budimpešti, Peštanskoj županiji, Erčinu, Stolnom Biogradu				
		2022.	2011.	%
Budimpešta	pripadnik hrvatske narodnosti	2309	2186	6 %
	Hrvat	1933	1822	6 %
	materinski jezik hrvatski	835	737	13 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	864	992	– 13 %
Budimpešta I. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	30	34	– 12 %
	Hrvat	27	26	4 %
	materinski jezik hrvatski	8	10	– 20 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	7	13	– 46 %
Budimpešta II. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	159	148	7 %
	Hrvat	127	126	1 %
	materinski jezik hrvatski	54	49	10 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	53	54	– 2 %
Budimpešta III. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	141	131	8 %
	Hrvat	101	110	– 8 %
	materinski jezik hrvatski	55	51	8 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	57	50	14 %
Budimpešta IV. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	78	86	– 9 %
	Hrvat	63	74	– 15 %
	materinski jezik hrvatski	29	26	12 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	27	38	– 29 %

Popis stanovništva 2022. Hrvati u Budimpešti, Peštanskoj županiji, Erčinu, Stolnom Biogradu				
		2022.	2011.	%
Budimpešta V. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	62	58	7 %
	Hrvat	52	48	8 %
	materinski jezik hrvatski	37	28	32 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	32	29	10 %
Budimpešta VI. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	66	61	8 %
	Hrvat	52	48	8 %
	materinski jezik hrvatski	32	21	52 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	37	32	16 %
Budimpešta VII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	102	103	– 1 %
	Hrvat	91	84	8 %
	materinski jezik hrvatski	41	38	8 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	37	41	– 10 %
Budimpešta VIII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	100	77	30 %
	Hrvat	83	65	28 %
	materinski jezik hrvatski	50	25	100 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	42	26	62 %
Budimpešta IX. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	117	118	– 1 %
	Hrvat	105	103	2 %
	materinski jezik hrvatski	53	48	10 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	51	51	0 %

Popis stanovništva 2022. Hrvati u Budimpešti, Peštanskoj županiji, Erčinu, Stolnom Biogradu		2022.	2011.	%
Budimpešta X. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	113	105	8 %
	Hrvat	104	75	39 %
	materinski jezik hrvatski	35	33	6 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	45	69	- 35 %
Budimpešta XI. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	234	203	15 %
	Hrvat	201	166	21 %
	materinski jezik hrvatski	58	51	14 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	81	77	5 %
Budimpešta XII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	90	101	- 11 %
	Hrvat	74	83	- 11 %
	materinski jezik hrvatski	30	28	7 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	35	44	- 20 %
Budimpešta XIII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	194	199	- 3 %
	Hrvat	163	175	- 7 %
	materinski jezik hrvatski	72	67	7 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	78	84	- 7 %
Budimpešta XIV. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	217	241	- 10 %
	Hrvat	181	202	- 10 %
	materinski jezik hrvatski	86	83	4 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	87	140	- 38 %
Budimpešta XV. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	70	51	37 %
	Hrvat	60	42	43 %
	materinski jezik hrvatski	20	18	11 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	21	25	- 16 %
Budimpešta XVI. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	95	61	56 %
	Hrvat	82	51	61 %
	materinski jezik hrvatski	38	21	81 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	35	29	21 %
Budimpešta XVII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	80	84	- 5 %
	Hrvat	69	72	- 4 %
	materinski jezik hrvatski	29	37	- 22 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	37	46	- 20 %
Budimpešta XVIII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	88	92	- 4 %
	Hrvat	76	82	- 7 %
	materinski jezik hrvatski	21	27	- 22 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	25	39	- 36 %
Budimpešta XIX. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	57	49	16 %
	Hrvat	45	43	5 %
	materinski jezik hrvatski	16	20	- 20 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	18	20	- 10 %

Popis stanovništva 2022. Hrvati u Budimpešti, Peštanskoj županiji, Erčinu, Stolnom Biogradu		2022.	2011.	%
Budimpešta XX. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	73	53	38 %
	Hrvat	61	44	39 %
	materinski jezik hrvatski	14	18	- 22 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	17	25	- 32 %
Budimpešta XXI. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	53	55	- 4 %
	Hrvat	45	42	7 %
	materinski jezik hrvatski	23	14	64 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	20	26	- 23 %
Budimpešta XXII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	69	61	13 %
	Hrvat	58	54	7 %
	materinski jezik hrvatski	28	22	27 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	18	26	- 31 %
Budimpešta XXIII. okrug	pripadnik hrvatske narodnosti	21	15	40 %
	Hrvat	13	7	86 %
	materinski jezik hrvatski	6	...	
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	4	8	- 50 %
Andzabeg	pripadnik hrvatske narodnosti	85	91	- 7 %
	Hrvat	75	82	- 9 %
	materinski jezik hrvatski	11	22	- 50 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	13	24	- 46 %
Bata	pripadnik hrvatske narodnosti	25	33	- 24 %
	Hrvat	23	32	- 28 %
	materinski jezik hrvatski	5	11	- 55 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	6	11	- 45 %
Senandrija	pripadnik hrvatske narodnosti	101	71	42 %
	Hrvat	92	67	37 %
	materinski jezik hrvatski	24	11	118 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	26	13	100 %
Tukulja	pripadnik hrvatske narodnosti	142	226	- 37 %
	Hrvat	130	206	- 37 %
	materinski jezik hrvatski	17	21	- 19 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	30	74	- 59 %
Erčin	pripadnik hrvatske narodnosti	104	114	- 9 %
	Hrvat	104	110	- 5 %
	materinski jezik hrvatski	3	32	- 91 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	5	46	- 89 %
Stolni Biograd	pripadnik hrvatske narodnosti	98	67	46 %
	Hrvat	74	54	37 %
	materinski jezik hrvatski	36	20	80 %
	u krugu obitelji i prijatelja govori hrvatski jezik	37	16	131 %

## Vančaška osnovna škola u Baji

# Natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku

U organizaciji bajske vančaške osnovne škole 28. studenoga održano je tradicionalno školsko natjecanje u kazivanju stihova za polaznike hrvatskoga jezika. Nazočne sudionike i goste srdačno je pozdravio ravnatelj škole Antun Gugan.



Sudionici natjecanja – polaznici hrvatskoga jezika

Na natjecanju je sudjelovalo sedamdesetak učenika od 1. do 8. razreda koji su kazivali stihove prije svega hrvatskih dječjih pjesnika i pjesnika Hrvata u Mađarskoj.

Prema odluci ocjenjivačkog suda, u kojem su bili docentica na visokoj školi u Baji Morana Plavac, visokoškolska profesorica Marica Kanizsai i ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković, proglašeni su najbolji kazivači te su im uručene spomenice za postignut uspjeh.



1. i 2. r.: III. Dorina Szőke,  
II. Nóra Mikósevity, I. Flóra Varga

U kategoriji 1. i 2. razreda prvo mjesto osvojila je Flóra Varga, drugo mjesto Nóra Mikósevity, treće Dorina Szőke (mentorice su bile Marija Prodan i Milica Gugan). U kategoriji 3. i 4. razreda prvo mjesto osvojila je Lilien



5. i 6. r.: III. Darko Marković,  
II. Csenge Luca Tóth, I. Csenge Mikósevity



3. i 4. r.: III. Enikő Gulyás,  
II. Mirko Kövecs-Vida, I. Lilien Galambos

Galambos, drugo Mirko Kövecs-Vida, treće Enikő Gulyás (mentorice Marija Prodan i Jutka Poljak). U kategoriji 5. i 6. razreda prvo mjesto osvojila je Csenge Mikósevity, drugo Csenge Luca Tóth, treće Darko Marković (mentorice Marija Prodan i Jutka Poljak). U kategoriji 7. i 8. razreda prvo mjesto osvojila je Alisa Waitz, drugo Zoe Waitz, treće Kitti Farkas (mentorica Jutka Poljak).



7. i 8. r.: I. Alisa Waitz, II. Zoe Waitz,  
III. Kitti Farkas

U ime organizatora Jutka Poljak zahvalila je članovima stručnog povjerenstva na oduzivu, a Hrvatskoj samoupravi grada Baje na materijalnoj potpori. Kako je uz ostalo naglasila, najbolji će sudjelovati na Županijskom natjecanju u kazivanju stihova.

S. B. • FOTO: Facebook – Judit Polyák

## BOŽIĆNI KONCERT HRVATSKE SAMOUPRAVE PEČUHA

U organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha i u suradnji s Kulturnom udrugom „Vizin“ na Božićnom koncertu – tradicionalnoj priredbi Hrvata u Pečuhu, Baranjskoj županiji, Podravini, Bačkoj, pa možda čak i u cijeloj Mađarskoj – okupio se velik broj zainteresiranih. Koncert je održan 16. prosinca u koncertnoj dvorani pečuškog Centra „Kodály“. U svojem obraćanju predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin zahvalio je vijećnicima Hrvatske samouprave Pečuha, čelnicima i članovima Kulturne udruge „Vizin“, sudionicima programa te svima koji su na bilo koji način pridonijeli ostvarivanju priredbe jer se u pozadini nalazi cijeli niz ljudi bez kojih koncert ne bi mogao biti održan.

Posebno je zahvalio poglavarstvu Grada Pečuha i Hrvatskoj samoupravi Baranjske županije na novčanoj potpori. Nazočnima su se osim njega obratili pečuški gradonačelnik Attila Péterffy i generalni konzul Drago Horvat.

U svojem obraćanju gradonačelnik Pečuha naglasio je plodnu suradnju gradske i hrvatske samouprave Pečuha te pohvalio aktivnosti pečuške hrvatske zajednice. Naglasio je kako je mađarsko-hrvatsko prijateljstvo po njegovu mišljenju snažno savezništvo te kako bi bez hrvatske zajednice u Pečuhu grad bio puno siromašniji, a gradska zajednica puno slabija.

U prvom dijelu Božićnog koncerta nastupio je Panonski tamburaški orkestar iz Pečuha, a u drugom dijelu dvosatni koncert održao je jedan od najpoznatijih hrvatskih estradnih pjevača Goran Karan uz svoj prateći sastav Vagabundo.



Ugledni gosti



Panonski tamburaški orkestar



Goran Karan



Brojna publika

Još jednom oduševio nas je Panonski tamburaški orkestar iz Pečuha pod dirigentskom palicom Ivana Draženovića. Sviralo se i pjevalo uz soliste Miru Živković i Ádáma Szabóa te uz svirku Jerryja Grcevicha, Hrvata iz Pittsburgha.

Što reći o Goranu Karanu i njegovu pratećem sastavu? Nije se štedio, oduševio nas je svojim glasom i nastupom, izborom pjesama. Publika je dugim pljeskom nagrađivala svaku pjesmu, i one poznatije, antologijske, i one manje poznate. Na samom kraju koncerta publika je i ustala i dugim, dugim pljeskom nagradila cjelokupnu koncertnu izvedbu.

Programu su između ostalih nazočili diplomatski savjetnik Veleposlanstva RH u Mađarskoj Bruno Lopandić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i predsjednik HDS-a Ivan Guban.

Branka Pavić Blažetin

# Filološke studije i povijesno-kulturološka sinteza hrvatske dijaspore autorice Sanje Vulić

Promocija dvoknjižja „Blago rasutih. Jezik Hrvata u dijaspori“ održana je u sklopu ovogodišnjeg programa Hrvatske matice iseljenika u Mjesecu hrvatske knjige.

Svečano predstavljanje dvoknjižja „Blago rasutih. Jezik Hrvata u dijaspori“ autorice prof. dr. sc. Sanje Vulić održano je u nazočnosti brojne publike u organizaciji Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu 18. listopada 2023. U predstavljanju dvoknjižja sudjelovali su doc. dr. sc. Milan Bošnjak, izv. prof. dr. sc. Marko Alerić i autorica prof. dr. sc. Sanja Vulić.

Nazočnima se prigodnim govorom obratila izaslanica predsjednika Hrvatskoga sabora Gordana Jandrokovića te saborska zastupnica i predsjednica Odbora za Hrvate izvan domovine mr. sc. Zdravka Bušić ističući značaj filoloških studija znanstvenice Vulić za očuvanje materinskoga jezika među Hrvatima u dijaspori. Nakon uvodnih riječi zamjenika ravnatelja Hrvatske matice iseljenika dr. sc. Ivana Tepeša u predstavljanju dvoknjižja sudjelovali su doc. dr. sc. Milan Bošnjak, izv. prof. dr. sc. Marko Alerić i autorica prof. dr. sc. Sanja Vulić.

Među uzvanicima iz akademskog i političkog života, uz predstavnike Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, bili su: predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora izv. prof. dr. sc. Vesna Bedeković, načelnica Sektora za međunarodnu kulturnu suradnju i europske poslove Ministarstva kulture i medija profesorica Mirjana Ana Maria Piskulić, ravnatelj Instituta Ivo Pilar prof. dr. sc. Željko Holjevac, prof. dr. sc. Slobodan Prosperov Novak, član Upravnog vijeća HMI-ja te književnik i diplomat Đuro Vidmarović, predstavnici HDA-a, IHJJ-a, MH-a, HAZU-a, HDK-a, Gradskog ureda za obrazovanje, sport i mlade Grada Zagreba kao i predstavnici brojnih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Promociju je pratila književnica Ana Kumarić iz Australije, čije je pjesničko djelo obrađeno u dvoknjižju slavljence Vulić.

Promociju knjige „Blago rasutih. Jezik Hrvata u dijaspori“ (dio I 2021., dio II 2022.), koja je održana u sklopu ovogodišnjeg Matičina programa u Mjesecu hrvatske knjige, vodila je Vesna Kukavica, rukovoditeljica Odjela za nakladništvo HMI-ja. Knjige je objavio Književni krug Split.

Posrijedi je, prema riječima dr. sc. Ivana Tepeša, jedinstveno dvoknjižje iz dosad nedovoljno istražena područja jezikoslovne kroatistike s odabranom povijesno-kulturološkom sintezom hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske koje donosi obilje spoznaja o hrvatskome jeziku u prekoceanskom iseljeništvu te među pripadnicima hrvatske autohtone manjine iz 12 zemalja srednje i jugoistočne Europe.

Dvoknjižje renomirane kroatologinje Vulić, pisano na temelju autoričnih neposrednih terenskih istraživanja posljednja dva desetljeća 20. i prvih dvadesetak godina 21. stoljeća, zaslužuje prema mišljenju doc. dr. sc. Milana Bošnjaka svaku pohvalu – kako za impresivne prinose dijalektologiji hrvatske manjine iz 12 zemalja europskoga susjedstva tako i za sociolingvističku sintezu aktualnih tendencija višejezične Europe, koja načelno zagovara bogatstvo različitosti dok praktične životne prilike dvojezičnog školstva ili uporabe materinskoga jezika u lokalnim zajednicama, manjinskim časopisima i kulturnim organizacijama pokazuju posve drukčiju sliku. Profesor Marko Alerić s Odsjeka za kroatistiku zagrebačkog Filozofskoga fakulteta dvoknjižje znanstvenice Vulić ocijenio je prvoklasnim prinosom jezikoslovnoj kroatistici i kroatologiji općenito.

## Iseljeništvu i jezična tematika

Prvi dio dvoknjižja „Blago rasutih...“, istaknuli su promotori, za razliku od drugog dijela koji je usredotočen na europsko susjedstvo, donosi recentne informacije o jezičnim prilikama naših iseljenika na svim kontinentima, osobito o njihovoj brizi za osnivanje škola hrvatskoga jezika u anglofonom i hispanofonom svijetu, o priručnicima i glasilima koji su im poslužili u očuvanju materinskoga jezika u višejezičnome okružju tuđine, o zaslužnim pojedincima i njihovoj književnoj produkciji na hrvatskom jeziku, o kojoj u matičnoj kulturnoj sredini moramo znati više. „Riječ je doista o iscrpnom filološkom istraživanju znanstvenice Vulić koje će nam pomoći da shvatimo koliko su Hrvati i

u domicilnim višestoljetnim destinacijama ostali vjerni hrvatskomu jeziku i hrvatskoj kulturi te koliko su se trudili da ih očuvaju za sebe i za svoje potomke“, naglasio je doc. dr. sc. Milan Bošnjak.

## Hrvatska manjina iz 12 zemalja srednje i jugoistočne Europe i jezična analiza

Sažeto, metodom znanstvene naracije Sanje Vulić u drugome dijelu dvoknjižja „Blago rasutih...“ usredotočena je isključivo na hrvatsku autohtonu manjinu iz 12 zemalja europskoga susjedstva, donoseći povijesni pregled s vremenske okomice od pola tisućljeća i jezičnu analizu svih migracijskih autohtonih manjinskih zajednica koje su nastale do zaključno 20-ih godina 19. stoljeća. To su: moliški Hrvati u Italiji, gradišćanski Hrvati (u četirima današnjim državama: Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj i Češkoj), bunjevački Hrvati u Bačkoj (u dvjema današnjim državama: Srbiji i Mađarskoj), šokački Hrvati (u trima državama: Mađarskoj, Srbiji i Rumunjskoj), Hrvati u Bačinu i Dušniku u Mađarskoj, bošnjački Hrvati u Mađarskoj, Hrvati u Hajmašu u Mađarskoj, Hrvati u Budimpešti i južno od Budimpešte te južno od Balatona u Mađarskoj, Hrvati Dalmatini u Mađarskoj, karaševski Hrvati u Rumunjskoj, Hrvati kajkavci u Banatu (u dvjema državama: Srbiji i Rumunjskoj), ostali Hrvati u Banatu (u dvjema državama: Srbiji i Rumunjskoj) te Hrvati na Kosovu. Najopsežnija je cjelina o gradišćanskim Hrvatima zbog različitih narječnih i dijalektnih značajki njihovih mjesnih govora, ali i geografske rasp-

## TRENTAK ZA PJESMU

### Kada si već dopustio, gospodine

Kada si već dopustio  
da budem pjesnik  
i da čeznem za ljepotama  
koje mnogi ugledati neće,  
ne daj  
da mi se oči zatvore  
pred svagdanjim stvarima,  
da mi daleki budu  
putovi u dolinama snježnim  
i ovo u jutarnjem suncu drveće.  
I daj da riječi mi budu  
zreli plodovi na grani,  
da iz njih govor se javi  
zatočenih bića i stvari,  
da svjetlo,  
koje si skrio u djelima ruku svojih,  
put mi  
k Tebi ozari!

Ante Jakšić



šenosti gradišćanskih Hrvata od austrijskoga Burgenlanda (hrvatski Gradišća) do područja zapadne Ugarske, donje Austrije, južne Moravske, okolice Požuna i Malih Karpata.

### Tragom triju hrvatskih narječja na panonskome tlu srednje Europe

Na to prostrano srednjoeuropsko područje doselili su govornici svih triju hrvatskih narječja: čakavskoga, štokavskoga i kajkavskoga. Među njima bilo je najviše govornika čakavskoga ikavsko-ekavskoga dijalekta, zatim govornika čakavskoga ikavskoga dijalekta, također ikavaca koji su govorili štokavsko-čakavskim hibridnim idiomom te arhaičnih štokavaca ikavaca, podsjetila je autorica Vulić. Budući da gradišćanski Hrvati prednjače među manjinskim zajednicama svojom iznimno plodnom književnom i općenito publicističkom, prosvjetnom i kulturnom djelatnošću, nakon opisa i analize organskih idioma posebno je predstavljen gradišćanohrvatski književni jezik, pojasnila je kroatologinja Vulić.

„I moliški Hrvati i bunjevački Hrvati govore novoštokavskim ikavskim dijalektom, ali međusobno se njihovi govori znatno razlikuju zbog brojnih posebnosti uvjetovanih povijesnim okolnostima i utjecajima susjednih jezika u njihovoj novoj domovini“, kazao je uz ostalo izv. dr. sc. Marko Alerić ističući eruditsku strast filologinje Vulić, koja se iščitava sa svake stranice njezina dvoknjižja.

„Prema klasičnoj podjeli kajkavskoga narječja dijalektologa Stjepana Ivšića govori Hrvata kajkavaca u Banatu pripadaju turo-poljsko-posavskoj skupini govora. Ostali Hrvati u Banatu ili su štokavci (u Srbiji) ili su bili govornici čakavskoga ikavsko-ekavskoga dijalekta (Čenej u Rumunjskoj)“, napomenuli su promotori.

### O metodama očuvanja hrvatskoga jezika u dvojezičnim sredinama

Osim dijalektoloških analiza i opisa autorica u dvoknjižju izdvaja najučinkovitije vidove promicanja hrvatske pisane riječi u razmatranim manjinskim zajednicama. Promotori su zamijetili kako je autorica Vulić temeljito obradila i nemigracijske hrvatske manjinske zajednice, tj. manjinske zajednice koje su nastale promjenom državnih granica te su na taj način odvojene od matične domovine. To su: podravski i pomurski Hrvati u Mađarskoj, Hrvati u Boki kotorskoj i Baru u današnjoj Cr-



noj Gori, Hrvati u istočnom Srijemu u današnjoj Srbiji i nemigracijske autohtone manjinske zajednice Hrvata u današnjoj Sloveniji.

### Dvoknjižje o Hrvatima izvan domovine za laike i stručnjake

Jezgrovite rečenice dvoknjižja Sanje Vulić i pouzdan znanstveni aparat, prema riječima jezikoslovca Alerića, čine ovo jedinstveno djelo zanimljivim i stručnjacima i laicima, studentima i znanstvenicima, koje će podjednako zanimati što se danas zbiva s mjesnim govornima Hrvata u Mađarskoj, što se dogodilo s Hrvatima u Hajmašu, koje su posljedice nesretne sudbine južnomoravskih Hrvata koji su između 1945. i 1948. prisilno raseljeni... Nadalje, uzroci nestanka pojedinih nekoć snažnih zajednica, kao npr. Hrvata Dalmatina u Segedinu u Mađarskoj, još uvijek nisu u potpunosti razjašnjeni.

**Izazovi suvremenih asimilacijskih procesa u višejezičnoj Europskoj uniji**  
Zaključno su promotori ukazali kako dvoknjižje filologinje Sanje Vulić utvrđuje da

u mnogim zajednicama od početka 21. stoljeća naglo opada broj govornika hrvatskoga jezika – zbog izraženih preseljenja u velika gradska središta u istoj državi ili zbog iseljavanja u druge države, ponajprije iz ekonomskih razloga. Evidentan je i pad nataliteta u hrvatskim obiteljima, dok je posebno bitan razlog smanjenja govornika hrvatskog jezika – odustanak od hrvatskoga jezika unutar obitelji i prelazak na jezik većinskoga naroda, pokazuju istraživanja. Užurbani stil života uzima svoj danak, kazala je Sanja Vulić, dodavši kako „Počinje generacijom koja je sa svojim roditeljima govorila materinskim jezikom, ali sa svojom djecom više ne govori. Budući da njihova djeca više ne govore hrvatski, oni ga ne prenose na iduću naraštaj, a ta jezična asimilacija u pravilu rezultira i gubitkom svijesti o narodnoj posebnosti“. Otvoreno je pitanje, ustvrdili su promotori, što će se dogoditi idućih nekoliko desetljeća u aktualnim globalizacijskim procesima. Knjižnoj građi autorica Vulić pridodala je odabranu literaturu te kazala osobnih i geografskih imena.

Na završetku promocije autorica Sanja Vulić zahvalila je svima u Hrvatskoj i dijaspori koji su joj na razne načine pomogli provesti znanstvena istraživanja jezika Hrvata izvan Republike Hrvatske te svojem matičnom Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Ovih će dana u Subotici prof. dr. sc. Sanji Vulić na 22. danima hrvatske knjige i riječi Balinta Vujkova biti uručena i „Nagrada Balint Vujkov – Dida“ za životno djelo, posebice za dugogodišnju skrb o hrvatskom jeziku i materinskim govornima Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj.

Vesna Kukavica



Pomurski Hrvati

## Božić u Erčinu

Tradicionalno okupljanje Hrvata Raca u Erčinu održano je i u adventskom razdoblju. Racki Božić proslavljen je postavljanjem tradicionalnog stola za Badnjak, večerom i kulturnim programom. Nastupio je Pjevački zbor „Jorgovani” s božićnim pjesmama te Orkestar „Selo” iz Tukulje.

U subotu 16. prosinca 2023. u organizaciji Hrvatske samouprave Erčina priređena je tradicionalna rackohrvatska proslava Božića. Predsjednica Hrvatske samouprave Erčina Tímea Szili pozdravila je prisutne, koji su se okupili u velikom broju, te se prisjetila prethodnih božićnih događanja Kluba „Rác”, koji je osnovan 1996. godine, kao i sakralnih i kućnih običaja koje lokalne obitelji i danas njeguju. Prisutnima se obratio i gradonačelnik Erčina Tamás Szabó, koji je zajednici poželio daljnji uspješan rad na očuvanju tradicije te istaknuo kako zajednica uvijek može računati na njegovu podršku. U svečanom programu prvo je nastupila maturantica HOŠIG-a Veronika Hekman, koja je izmolila početak omiljene molitve „Sveta Kata Katerina”. U Erčinu advent počinje već 25. studenog, na dan sv. Katarine. Veroniku je pratila njezina sestra Terézke otpjevavši pjesmu „Haleluja”. Ugođaj večeri učinio je posebnim Levente iz Váca svirajući hrvatske božićne pjesme na kozjim gajdama. Tímea Szili predstavila je kućni oltar s prikazom Svete obitelji, plodove godine, 100 godina star molitvenik i kronicu te tamburu pradjedova. HOŠIG-ov polaznik vrtića Barnabás Balaskó bdio je tijekom slavlja nad božićnim drvцем i jaslicama kao mali pastir. U spomen na preminule najmilije prisutni su se zajedno pomolili, a potom je starješina Antal Bilics čestitao Božić i nadolazeću novu godinu uz kolač i čašicu rakije. Zatim je plesni i pjevački zbor „Jorgovani” izveo stare



Pjevački zbor „Jorgovani”

božićne pjesme i bunjevačke plesove iz Erčina i okolice. Program je završio zajedničkom pjesmom „Djetešce nam se rodilo”, koju je dirnuta publika nagradila ovacijama. Gradonačelnik Erčina Tamás Szabó pripremio je uobičajen racki grah za 150 ljudi. U nastavku večeri veselo društvo zabavljao je Orkestar „Selo” iz Lóréva.

Stanovnici Erčina i okolice svake se godine raduju ovom danu, čiju blagdansku atmosferu zajedništva i veselja odnose sa sobom u svoje domove.

Kršul

## Dalmatinska „Trpeza” i hrvatske božićne pjesme u Senandriji

Na senandrijskom glavnom trgu 17. prosinca 2023. godine zapaljena je treća svijeća na adventskom vijencu uz zvuke dviju tradicionalnih hrvatskih božićnih pjesama. Zsófi Sárközi-Lindner otpjevala je pjesme „O, slavna beblemska” i „O, pastiri” pred više stotina okupljenih na obredu paljenja svijeća.



Hrvati iz Senandrije

U organizaciji Hrvatske samouprave Senandrije i ove je godine priređena „Trpeza” na kojoj su se nudili tradicionalni hrvatski kolači pripremljeni prema recepturi staroj više od tristo godina. Prema riječima predsjednika Hrvatske samouprave Senandrije

Đure Benkovića, kolače su pekli članovi hrvatske zajednice, 17 dalmatinskih obitelji iz Senandrije, te su na taj način željeli u blagdanskom duhu razveseliti sve prisutne i prisjetiti se uspomena i ozračja davnih Božića na senandrijskom Szamárhegyju. Na stolu su



Bogata ponuda

se našli mantala, starinski kolačić od mošta, biskupski kruh koji Dalmatinci zovu duždev kruh, slatkiši od smokava i limuna te papreni keksi. Gorjele su svječice i na dalmatinskim raviolima, slatkim rezancima od mljevenih sjemenki rogača i svečanoj mašnici Luk.

Postavka trpeze, tj. drevne tradicije dalmatinskih bratovština, postoji još od ranog srednjeg vijeka, a održava za Božić, Uskrs ili za blagdan zaštitnika naselja. Najpoznatije su trpeze u Splitu, Trogiru ili Šibeniku, Dubrovniku. Jedna od najpoznatijih, dubrovačka trpeza, duga je 120 metara i postala je turistička atrakcija, a prikupljeni prihod daje se u dobrotvorne svrhe.

Kršul

## HRVATSKI VEČER 2023.

### ...ta divna židanska noć, Židanci su posebno slavili Zbor Perušku Mariju

U organizaciji Hrvatske samouprave Židana i Mjesne samouprave Židana na Svetu Katu, 25. studenoga, u Hrvatskom Židanu priređena je Hrvatska večer 2023. Priredba je održana u mjesnom Domu kulture, a na programu su sudjelovali „dica iz čuvarnice i mjesne kulturne grupe” i Zbor „Peruška Marija”, koji je te večeri obilježio 30. obljetnicu rada. Tradicionalnu Hrvatsku večer počastio je svojom nazočnošću i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić, kojega je primio načelnik Židana Štefan Krizmanić. Sve židanske grupe spremale su se za ovu večer, nastup, druženje i zabavu, skupno pjevanje i plesačnicu sa Židnaskim tamburašima.

Voditeljica programa Mirjana Steiner posebno je pozdravila ugledne goste, među njima i židanskog farnika Štefana Dumovića. Između ostaloga rekla je: „Ako čuvamo tradicije, onda u njima i mi sami ćemo se sačuvati... Ako se držimo tomu, da mjerkamo na svoje jerbinstvo, ča je naše, to je put k tomu da i nas očuvadu... Ali imamo kako-tako posla, trud stim da još s ničim pomažemo ovoj našoj kulturi. Ov denašnji program će nam pokazati, da puni smo kinčov. Moramo vidit, spomenut se, moramo znat ča sve imamo, aš drugačije bi bili štond to mislit, da kod nas ničesar ni, a to ni tako.”

Prvi su na pozornicu stupili najmlađi, djeca iz mjesnoga vrtića (čuvarnice) koji su sve obradovali svojim nastupom. Sa svojim teticama danima su se pripremali za ovu večer nestrpljivo je iščekujući.

Te večeri Židanci su posebno slavili Zbor Perušku Mariju. Zbor je utemeljen prije 30 godina i od tada prenosi glas Židana čuvajući hrvatsku kulturu i pjesmu. Zbor je poznat diljem Gradišća, a za svoje selo uvijek je spreman nastupiti. Kako je pisala Timea



Zbor „Peruška Marija”

Horvat, članovi zbora svojim nastupima i nazočnošću na raznim prigodama i životnim postajama „sprehadjaju ljude od zipke do groba – od januara, do decembra”. Voditeljica zbora Žuža Horvath je, govoreći

o zboru, rekla: „Mi ništ zvanarednoga ne činimo, ali zvanaredno je to da svaki put kad nas pozovu, smo onde, činimo oto, ča od nas prozu ako moremo, i to je naš najveći rezultat.”

Kad se utemeljio, zbor se zvao „Židanski jačkarni zbor”, ali gradnjom kapele kod Peruške Marije uzeli su ime Zbor „Peruška Marija”. Pjevaju svjetovne i crkvene pjesme, pjevaju na misama i crkvenim blagdanima, pokopima i misama kod kapele Peruška Marija.

Nakon nastupa Zbora „Peruška Marija” na pozornicu su stupile „Židanske zvjezdice”, koje vodi Kristina Pantoš. Ta dječja skupina puna je energije, ima jako puno nastupa, odlikuje ju velika aktivnost. Ona je čvrsta dječja zajednica koja voli i pjevati i plesati. Nakon njih slijedio je nastup HKD-a „Čakavci”, a nakon njih grupa židanskog Staračkog kluba, koja se predstavila malom kazališnom scenom.



Grupa židanskog Staračkog kluba

M. S. i BPB

Foto: Péter Schaffer

## Hrvatski dan u Tomašinu

U organizaciji Hrvatske samouprave Tomašina 9. prosinca održan je tradicionalni godišnji Hrvatski dan. Hrvatski je dan ovog puta bio povezan s tradicionalnom svinjokoljom i adventskim druženjem. U Tomašinu, prekrasnom naselju na samoj obali velike Drave, živi mala hrvatska zajednica. Snijeg je zabijelio jutro i dan čineći krajolik još bajkovitijim.

U organizaciji Hrvatske samouprave Tomašina 9. prosinca održan je tradicionalni godišnji Hrvatski dan. Hrvatski je dan ovog puta bio povezan s tradicionalnom svinjokoljom i adventskim druženjem. U Tomašinu, prekrasnom naselju na samoj obali velike Drave, živi mala hrvatska zajednica. Snijeg je zabijelio jutro i dan čineći krajolik još bajkovitijim.

Program Hrvatskog dana započeo je u ranim jutarnjim satima tradicionalnim kolinjem. Okupili su se zastupnici hrvatske i mjesne samouprave, Tomašinci i svi zainteresirani kako bi pomogli te mlađi kako bi naučili kako se odvija kolinje jer su svinjokolje sve rjeđe u našim dvorištima. Sve je manje mladih ljudi koji znaju što i kako treba raditi oko svinjokolje, a neki su tek iz priča



Sudionici kolinja



Dragica Sabacz

čuli za nju. U Tomašinu, hvala Bogu, ima još onih koji se razumiju u te stvari, a ima i onih, kao što je bio glavni „boler“ toga dana – načelnik Tomašina József Sabacz, koji je tomu naučio i svojeg unuka Lászlóa Pándura. On i Sándor Nagy sa svojim pomagačima brzo su radili svoj posao.

Žene su pripremile kuhano vino i topli čaj. Naravno, na početku je bilo i rakije, bez koje nema svinjokolje, a za doručak svježe ispečena kolinjska jetra. Ima li ukusnijeg zaloga od nje? Velika hladnoća nije ih omela u poslu. Sve je išlo kao podmazano.

Kuhala se sarma u velikom kotlu, punila kobasica i krvavica, „uokvirila“ šunka i slanina, pekli čvarci... Cijelo prijepodne bila je

zajedno mala hrvatska zajednica u Tomašinu, a raspoloženje je bilo veselo. Pričalo se, šalilo, smijalo i radilo kako bi se druženje postavilo u mjesnom domu kulture. Okupili su se mnogi kako bi dočekali goste, združene članove KUD-ova „Podravina“ i „Drava“ te Tamburaški sastav „Misija“. Izvođače i njihov repertoar predstavila je voditeljica spomenutih KUD-ova Vesna Velin. Goste su toplim riječima pozdravili predsjednica Hrvatske samouprave Tomašina Dragica Sabacz i zastupnik Tibor Gorjanác. Poslije programa slijedila je zajednička bogata večera te bal i zabava, zajedničko kolo i plesačnica koju je vodila Vesna Velin.

Branka Pavić Blažetin

**LUKOVIŠĆE** – Treća adventska svijeća na lukoviškom adventskom vijencu sjala je posebnim sjajem. U organizaciji mjesne i hrvatske samouprave Lukovišća održan je adventski program u domu kulture. Nazočne su pozdravili načelnik Lukovišća József Csonka, župan Šomođske županije Norbert Biró, parlamentarni zastupnik László Szászfalvi i predsjednica Hrvatske samouprave Lukovišća Ruža Bunjevac. Najavljeno je kako je iz programa „TOP“ dobiveno 150 milijuna forinti za obnovu i rekonstrukciju doma kulture u Lukovišću. Nastupili su učenici lukoviške osnovne škole koje je pripremila nastavnica Biserka Brantner i polaznici vrtića sa svojim odgajateljicama – tetom Aliz, Timeama i drugima. Sve nazočne blagoslovio je martinački župnik Ilija Čuzdi.

Foto: Norbert Biró



Učenici s nastavnicom Biserkom Brantner i načelnikom Józsefom Csonkom

# Mala stranica



## SANTOVO LIKOVNI NATJEČAJ NA TEMU BETLEHEMSKIH JASLICA



Svi sudionici likovnog natječaja Betlehemske jaslje

U povodu paljenja prve svijeće na adventskom vijencu u Santovačkoj hrvatskoj školi vjeroučiteljica Katalin M. Tomašev objavila je božićni likovni natječaj. Tema su bile betlehemske jaslje, i to u povodu obilježavanja 800 godina od 1223. godine, kad je sveti Franjo Asiški postavio prve jaslje. Natjecati su se mogli učenici škole sa samostalno izrađenim jaslicama, a nagrađivanje

najboljih radova održano je u četvrtak 21. prosinca 2023. na svečanosti paljenja posljednje svijeće. Nju je zapalila učenica Eszter Prosenjak.

Prijavljeno je ukupno 12 radova, a od toga su 11 samostalno ili u paru izradili učenici Rebeka Markovics – Regina Markovics, Johanna Kernya, Áldor László, Viktória Kökény, Lilli Luca Varga, Kristóf Orbán,

Emília Kocsis, Áron Csicsor, Kármén Korina Korsós – Renáta Guti, Sára Schumacher – Bálint Schumacher i Molli Danyi. Dvanaeste jaslje zajednički su rad vrtičara: velika skupina bojala je figure, srednja betlehemsku zvijezdu, a mala slamu. Osim toga nagrađeni su i oni koji su se natjecali sa svojim crtežima. Svi su nagrađeni spomenicama, odnosno prigodnim darovima. S. B.

## Božićni program Santovačke hrvatske škole



Već po tradiciji dan prije početka zimskog odmora, 2023. godine 20. prosinca, u Kulturnom domu održan je božićni program Santovačke hrvatske škole. U nazočnosti velikog broja roditelja, baka i djedova učenici od 1. do 8. razreda predstavili su se prigodnim božićnim i novogodišnjim stihovima, pjesmama, igrokazima, pastirskom igrom, tamburaškim melodijama i zborškim pjevanjem.

## Deset godina Međunarodne filmske radionice

Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ iz Serdahela i Foto-kino klub Ivanovec u 2023. godini zaokružili su desetu godinu plodonosne suradnje. U Serdahelu su 4. studenoga zajedno proslavili desetu obljetnicu susretom nekadašnjih i sadašnjih sudionika međunarodne radionice. Na obljetnici je Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ Foto-kino klubu Ivanovec i njegovu predsjedniku Radovanu Petkoviću dodijelila Priznanje za višegodišnju stručnu suradnju i osobit doprinos u očuvanju i njegovanju hrvatskog identiteta među mladima. Predsjednica mjesne hrvatske samouprave Bernadeta Blažetin kratko je predstavila rad dosadašnjih radionica, u kojima je sudjelovalo više od 60 mladih iz Pomurja, Bačke, Baranje odnosno Međimurja. Mozaični film o minulim godinama izradili su članovi Foto-kino kluba. Načelnica Serdahela Viktorija Havasi posebno je zahvalila na arhiviranju tradicijske baštine te na njegovanju hrvatske riječi, a zahvalama se pridružila i predsjednica Mjesnog odbora Ivanovec Melita Kraljić, koja je naglasila važnost suradnje kojom se odgajaju mladi naraštaji i potiču na prihvaćanje, toleranciju i zajednički rad. Priredbi je nazočila i predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Marija Vargović te je partnerskim organizacijama čestitala na desetoj obljetnici.

Prekogranična suradnja raznih organizacija i ustanova najčešće se usredotočuje na kulturu, sport ili obrazovanje, pa je možda i zbog toga suradnja serdahelske Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“ i Foto-kino kluba Ivanovec posebna – zacrtali su je na polju medijske kulture. Ideju za suradnju osmislio je Csaba Prosenjak, nekadašnji član Hrvatske samouprave Zalske županije, danas načalost pokojni. On je studirao medijsku kulturu i vidio potencijal za povezivanje na tom polju. Foto-kino klub u Ivanovcu već je duže vrijeme djelovao s izvrsnim stručnim iskustvom, s mnogim uspjesima na raznim natjecanjima, pa je bio zainteresiran za suradnju. Nažalost, Csaba nije uspio ozdraviti od opake bolesti, pa je koordinaciju suradnje preuzela Hrvatska samouprava u Serdahelu. Tako je 2014. godine održana prva Međunarodna filmska radionica u Ivanovcu na kojoj su sudjelovala djeca iz Serdahela i Kerestura.

Prekrasna druženja mladi nisu zaboravili jer su se rado pridružili i kao odrasli na proslavi desete obljetnice. Neki od njih već su očevi, supruge, studenti u daljim gradovima, ali su se s oduševljenjem prisjetili radionice. Josip Rodek rekao je kako mu je to bila prekretnica u životu što se tiče otvaranja prema svijetu. Odonda mu je fotografiranje hobi, a jedno vrijeme radio je i na radiju te i dandanas održava kontakte sa sudionicima iz Hrvatske. Ne može zaboraviti prvu radionicu, kad su sedmorica dječaka spavala kod predsjednikove obitelji, a ni snimanje filma „Ljubav za početnike“ u Serdahelu. Stjepan Petković, koji se i danas kao student bavi snimanjem, također se s oduševljenjem prisjetio radionice: „Počelo je to radi povezivanja, da ovdašnji mladi vježbaju hrvatski jezik, ali ujedno je to za nas bila i zabava. Zajedno smo igrali društvene igre, sjećam se da je svatko predstavio neku svoju vještinu kad smo se igrali. U 5. ili 6. razredu osnovne škole jedva smo se sporazumijevali, prevodili smo telefonom, rukama, nogama poka-



Filmaši u Čakovcu

zivali, pa smo se mnogo smijali. Kako smo odrastali, komunikacija je lakše išla“, ispričao je Stjepan.

Zahvaljujući međunarodnim filmskim radionicama snimljene su mnoge vrijednosti pomorskoga kraja, koje će zauvijek ostati i za buduće naraštaje. Snimljen je dokumentarac o lovu s mrežom na Muri, o izradi zvona, izradi gibanice, pomurske pisanice, o pomurskoj i međimurskoj narodnoj nošnji, o Serdahelu, Međimurju i o drugim temama. Osim tradicionalnih tema snimljeni su i kratki igrani filmovi u kojima su glumili mladi iz Mađarske i Hrvatske, promotivni film o Hrvatskom državnom kampu za srednjoškolce u Vlačićima, snimljen je spot „Igra moja Hrvatska!“ te drugi kratki filmovi. Uz doživljaj snimanja, učenje glume i fotografiranje međunarodne radionice nudile su i mogućnost upoznavanja krajeva Mađarske i Hrvatske: organizirani su izleti u Budimpeštu, na Balaton, Zalavár, Keszthely, a i u Međimurje, Čakovec, na Maderkin brijeg, u Crikvenicu i druga mjesta. Sve je to zabilježeno fotoobjektivom kao trajna uspomena na sve dane prijateljstva i druženja.

Načelnica Serdahela Viktorija Havasi na proslavi desete obljetnice zahvalila je svim sudionicima na prekrasnoj suradnji i istaknula važnost okupljanja mladih naraštaja, koji tako ostanu u vezi s rodnim mjestom, njeguju hrvatski jezik i arhiviraju pomursku

baštinu. Na zajedničkom druženju promoviran je film „Naših 10 godina“, koji su montirali članovi Foto-kino kluba Ivanovec s isječcima radionica tijekom svih godina. U desetak godina uloženi su veliki trud i napori kako bi se mladima omogućilo da kroz film i medij upoznaju jedni druge, svoje škole i svoj jezik, da se ponose svojim hrvatskim korijenima, koje uvijek nose u srcu. Budući da se posljednjih godina filmska radionica uključuje i u tamburaške kampove Hrvatske samouprave Zalske županije, tamburaši posljednjeg tamburaškog kampa u Rijeci sviranjem hrvatskih pjesama obogatili su priredbu. Na kraju su podijeljeni simbolični pokloni i priznanja s objiju strana te je slijedilo kušanje rođendanske torte, druženje i sjećanje na uspomena iz radionica.

„Ponosni smo na tih deset godina, ponosni smo kad vidimo mlade, današnje studente koji su i danas došli na druženje bez obzira na to što studiraju u gradovima, koji su možda nešto i naučili od nas. Makar nekolicina njih, pa makar i kao hobijem, bavi se fotografijom ili filmom. Naravno, uloženo je mnogo truda s objiju strana, ali kad se vide rezultati, kad čovjek radi sa srcem, to nije problem. Nadamo se u nastavak jer se mladi rado odazivaju na naše programe. Tako ima smisla raditi te se nadamo da će jednog dana oni nastaviti suradnju“, rekao je predsjednik Foto-kino kluba Radovan Petković.

Beta

## Hižna imena u gradišćanskohrvatski seli Gradišća, Slovačke i Ugarske

U organizaciji Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, Znanstvenog instituta Gradišćanskih Hrvatov i Instituta svetog Martina u Sambotelu u prisječkom Hrvatskom muzeju 15. studenoga predstavljeno je izdanje „Hižna imena u gradišćanskohrvatski seli Gradišća, Slovačke i Ugarske“. Tim je povodom otvorena i privremena izložba pod naslovom „Europski prikazi svetog Martina“, kojom se predočilo kako su svetog Martina prikazali umjetnici u europskim zemljama.

Izložbu fotografija „Europski prikazi svetog Martina“ otvorila je voditeljica Instituta svetog Martina iz Sambotela Ildikó Szommer.

Knjiga „Hižna imena u gradišćanskohrvatski seli Gradišća, Slovačke i Ugarske“ izišla je u nakladi Znanstvenog instituta Gradišćanskih Hrvatov. Knjigu su predstavili njezini urednici Nikola Benčić i Ivo Sučić. Oba predstavljaju u 2023. godini slavili su 85. rođendan, pa je i o tome bilo riječi te večeri.

Foto: Facebook – Zbirka sakralne umjetnosti



## ADVENTSKI KONCERT U NARDARSKOJ CRIKVI

U nardarskoj crikvi 9. prosinca održan je Adventski koncert. Svetu misu služio je farnik Branko Kornfeind uz tamburaše. Nakon svete mise slijedio je Adventski koncert. Nastupili su nardarska dica iz čuvarnice, Zbor „Zora“ iz Kisega i Zbor „Lastavica“ iz Narde.

Foto: Facebook – Narda

**BAČIN** – Misna slavlja na hrvatskom jeziku u rackohrvatskom naselju služe se redovito u povodu župnog proštenja na blagdan Male Gospe (8. rujna) te na drugi dan Božića i Uskrsa. Već po tradiciji misno slavlje na hrvatskom jeziku održano je na drugi dan Božića, 26. prosinca 2023. godine.

**PETRIBA** – Hrvatska samouprava Petribe pokrenula je tečaj hrvatskoga jezika. Budući da u mjestu sve manje žitelja govori hrvatski jezik, na taj način želi se doprinijeti očuvanju hrvatskoga jezika. Na tečaj se prijavilo 14 osoba, doznajemo od predsjednika Hrvatske samouprave Petribe Jože Kranica. Neki polaznici malo znaju hrvatski, ali ima i onih koji trebaju učiti od samih početaka. Mjesna samouprava Petribe osigurava prostorijsku podršku za tečaj, a hrvatska samouprava iz vlastitih sredstava pomaže održavanje tečaja u nadi da će polaznici postati aktivni članovi mjesne hrvatske zajednice.

## Suradnja Krleže i zagrebačke IV. gimnazije

Kako donose mrežne stranice IV. gimnazije, od 20. do 24. studenoga ta je zagrebačka gimnazija ugostila učenike iz Mađarske, odnosno učenike 11. razreda pečuske Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža“. Riječ je o programu međunarodne suradnje koju IV. gimnazija s Hrvatskom školom Miroslava Krleže ima više od 20 godina. Učenici iz Mađarske koji su posjetili zagrebačku školu „uglavnom su hrvatskog podrijetla i umiju se sporazumjeti na hrvatskome jeziku. Posjet je učenicima 11. razreda prilika za usavršavanje jezika, upoznavanje s hrvatskom kulturom i uvid u naše obrazovanje“, stoji na stranicama.

U Zagrebu je boravilo 17 učenika 11. razreda sa svojim razrednikom Gáborom Attilom Gáspárom, i to pet radnih dana – od ponedjeljka do petka. Bili su smješteni u obiteljima učenika domaćina iz trećih razreda IV. gimnazije. Jedan su dan s domaćinima slušali i nastavu u školi. Zajedno su posjetili Muzej iluzija, išli u razgled Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, imali stručno vodstvo po Zagrebu s profesoricom Cukrov Čurčija. Također, otišli su vlakom u Karlovac, gdje su s lokalnom vodičicom razgledali grad i posjetili Aquatiku – slatkovodni akvarij u Karlovcu. Učenici iz IV. gimnazije uzvratni će posjet imati na proljeće 2024. godine.

## Santovački betlemari



Santovački betlemari na seoskoj svečanosti

Santovački betlemari, učenici Santovačke hrvatske škole koje je pripremila vjeroučiteljica Katalin M. Tomašev, treće nedjelje došašća prikazali su pastirsku igru na hrvatskom jeziku na seoskoj svečanosti paljenja treće svijeće na adventskom vijencu. Skupina betlemara i 2023. je godine uoči Badnjaka u dva dana obišla dvadesetak santovačkih hrvatskih domova, a pastirsku igru s božićnim pjesmama prikazala je i 24. prosinca, prije polnočke koja je ove godine služena na hrvatskom jeziku. S. B.



## VEDEŠINCI U PRISIKI I KISEGU

U organizaciji Hrvatske samouprave Vedešina Vedešinci su posjetili Prisiku i Zbirku sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj te grad Kisege i tamošnji adventski sajam. U Prisiki su posjetili grob svećenika Imrea Szabóa, koji je rođen u Vedešinu. Dr. sc. Bernadett Zádovich, koja ih je upoznala sa stalnim postavom Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, navodi: „Dvojica su župnika hrvatskog podrijetla iz Vedešina (mađ. Hidegség) više godina služili župljanima Prisike: Pavo Horvat (Pál Horváth), svećenik i pjesnik od 1964. do 1971. i velečasni Imre Szabó od 1971. do 1991. te ponovno od 1999. do svoje smrti 2001. godine.“

Foto: Facebook – Maria Pilsits

## Pokladne zabave u Bačkoj

Prela, balovi i maškare

**13. siječnja**

ČAVOLJ – TS „Bačka“

**20. siječnja**

BAJA – Veliko prelo bajskih i bačkih Hrvata: Orkestar „Čabar“ i zvijezde večeri, TS „Ravnica“

BIKIĆ – Zabavna industrija

**27. siječnja**

SENTIVAN – Orkestar „Čabar“

DUŠNOK – Zabavna industrija

**3. veljače**

GARA – Orkestar „Bačka“

SANTOVO – Marindanski bal: Bereški tamburaši

KALAČA – Zabavna industrija

**10. veljače**

BAJA – Maškare

ALJMAŠ – ZanthoWerkli

**17. veljače**

VANCAGA – Orkestar „Čabar“ i Zabavna industrija

**24. veljače**

ČIKERIJA – Zabavna industrija

**2. ožujka**

GARA – Muško prelo: Orkestar „Bačka“

**SALANTA** – Završeni su radovi na obnovi sustava oborinske odvodnje u naselju Salanta – Nijemet. Primopredaja je to projekta s identifikacijskim brojem TOP-2.1.3-16-BA1-2021-00051, koji u zajedničkom konzorciju provode Mjesna samouprava Salante i Ured Baranjske županije. Vrpca su prerezali parlamentarni zastupnik Csaba Nagy i načelnica Salante Gabriella Hitre.

**FIĆEHAZ** – Hrvatska samouprava Fićehaza za svoju hrvatsku zajednicu 9. prosinca organizirala je izlet na Adventski sajam u Zagreb i u Grabovnicu na Božićnu priču. Autobus je u Zagreb krenuo u 7 sati, gdje su od 10 do 13 sati razgledavali Adventski sajam, kupili prigodne darove, a nakon toga nastavili put do Grabovnice, gdje su uživali u milijunima božićnih lampica. Na kraju izleta sudionici su bili pozvani na večeru u Štefovou klet u Gornjoj Dubravi.